

Aj. I 786

KLASSIJUHATAJA DR. HANS HÄNGEL-I

suurel pühul 10. mail 1927.

JDU

Veel ühe andsliku isaliku spotust
antakse kalle kinnis

On kutsutud välja - kutsuti veel juba varem

meid juhtiv. kinnis ja suureselise isal

Kind igavese kinnis
Meil lohuselise oligi ees - kindlalt mõte,
et aja viiv kord kinnis - kinnis

Mis teob mail lohuselise, kui ains raskes kinnis

on kaotus kinnis - 30krs. Juhataja "ai"
just laval kinnis lohuselise

Ma saanud ees, kinnis viiv mail kinnis kinnis.

Kuid selise kinnis viiv mail kinnis kinnis.

Ma kutsud are oon laste kinnis.

Kui kinnis kinnis viiv mail kinnis kinnis.

Tartu Ohtuümmardusümmi
Mida klassi epilaste ajakiri -

Waldanda ajakiri "JDU"

suur kinnis kinnis kinnis

Kuid kergem kinnis kinnis, kui kallelegi kinnis kinnis

Siindajad: Wastitew - O. Jwan -
Tegur - J. Mägi -

KLASSIJUHATAJA DR. HANS RÄNGEL-I

surma puhul 10. mail 1927.

Veel eile andsid isalikku õpetust
ent täna pole Sina!

On kustund Valgus - hingi valdab lein;

meid juhtiv Inime ja suuremeelne Isa

lähind igavesse Linna Jumala.

Meil lohutuseks olgu seegi kulund mõte,

et Aja viiv kord kutsub meidki Sinna!

Mis toob meil lohus, kui elus raskem kanda
on kaotus Inimese-Sõbra, Juhataja-isa
just lävel suurte lootuste!

Sa sammud ees, kõik viib meid Elu poole.

Kuid selle haaramise viivul tuleb mimetu,

Su kutsub ära oma laste juurest.

Kui sündmus miski võtab sõnad inimesilt,
ei suuda saatus anda koormaid raskemaid,
ei võrratuid, et unusta' Su kaotust meheas.

Sull' tänuks pole anda sõnu kohaseid,
ent siiski läbi Sulle määrat mulia

Sa tumma kõnet kuuled pisarate:

Suur tänu töö eest, Isa!

Muld kergem olgu sull' kui kellelegi antud kanda!

Tartus, 10.mail 1927.a.

K.Sass.

Dr. H. Rängel. †

4.

DR. H A N S R Ä N G E L +

Oleme lugupeetud kooliõpetaja Hans Rängeli surma tunnistajaks. 10.mai on tema 34-ndal eluaastal talle surmapäevaks saanud. Hans Rängel sündis 5.aprillil (v.k.) 1894. a. Pärnu maak. Mäekülas põllumehe pojana. Oppinud Karksi kihelkonnakoolis, Riia waimulikis koolis ja hiljemini waimulikis seminaris, mille 1917.a. lõpetanud. Tartu ülikooli arstiteaduskonna lõpetanud 6.mail 1925.a. õhtugümnaasiumis õpetajaks olnud alates 1.aug.1920.a.

+ 0 +

Raske lõök! Kes oleks võinud meist aimata küll, et Hans Rängel, kes weel eile oli viibinud meie keskel, kes veel eile aitas meid rühkimisel parimate tähiste poole, peab täna varasel hommikul warasena Manalasse! Keset kibedat tööd on see rohkem kui ootamata, rabavana tundub teade surmast. Ei taha uskuda sellesse: tali on lübi, nagu libiseks raske töökoorem meilt maha - ainult paar nädalat meelegindlust veel, kõiki vallutab varssi kevad; loodus ärkab - oleme vabad ja soovime sarnaseina ka teisi näha, kuid ei taha kuidagi leppida, et sel ilusal ajal peab keegi lähedane igavesse vabadusse kaduma, igavesse unne vaibuma. Oli nii armas! Nägime temas samahingelist nagu melegi, kes kulutas palju jõudu edasitungil, kuid oli ikka täis energiat.

Miks saigi ta meist nii hästi aru! Oli ju ise alles õppija, uurija, ja seda kahtlemata kuni surmani. Teadis, milliste raskustega tuleb elus võidelda - hindas alati õieti seisukorda, kuigi katsus vahest mõne vooresi või eba-vooruse peenelt karakteriseerida, mis oli nagu vasar-pa-
raja naela pihta.

Kes meist, eriti "ladinlasist", ei mäletaks tema proovituld esimesil päevil ehk uute õpilaste tulekul "Videvikku" kuna naljatoonis ergutust anta? Tema teeneks tuleb ka seda lugeda, et oskas kuiva keelt huvitavaks teha ja hingeteaduslikke küsimusi käsitas sarnase osavusega, nagu mitmekülgse ja laia ettevalmistusega isik kunagi. Ei põlanud ka rõõmu: kui töö - siis töö, kui rõõm - siis rõõm ühes õpilastega, koosviibimisel.

Kevadel.

Ammas „Peni“!

Millega seletada seda väimustust ja koorilaulu?
- Kas kevade tulekuga või meie originallusega? -

M U S O O V .

Kui palju päрге näinud mõnel
ma kiidusõnul pahe pandavat,
ja paljuid mõtlemata kõnel
araneedmist kuulutatavat.

Ei need, kes loorberi okste ilus,
oinud paremad, ei ausamad,
kui need, kes juba haura viilus
on unne suikund ja magavad.

Sest mõõka kaas ja meeletumas vihas
nad mõlemad ju võitlesid
ja kõrgeid aateid hingeihas
üksteise ees nad kaitsesid.

Kui oli ühel ehk ka vahel teisel
ta mõte eklikum kui teise ideaal,
siis ärgu teised ial selle järel
neid kbitku, laitku sõnul hagedal.

Sest inimene on ikka inimene,
kes eksin nõrk ja liheline,
kel aade umbrusest on ajakohane
ja tihti éseendast muutlik.

Ei ial tarwis inimese mõttekaiku
ei kelgi piirata ei laita,
ta laine jooksul küll korras kbitku,
jägä ise ilma sundmata.

Mistarvis ahelaid ja vangiraudu,
miks vangistada vaba meelt,
ja luua ehtimata haudu,
ei ei kõnelnud nad elus ühte keelt,
ei maksa ühte ülistada ega teisi
ei vaenul laita, põlata,
sest inimese soov on püha,
Jas jägä tema temaga.

Maailm on jumalate tempel
ja maa ta keskel altar Issandal,
seepärast ärge eksikombel
teda rojastage wenna werega.

A. I v a n .

A. 1937.

P ä r a s t s u r m a .

Mõtelge ometi ma surin juba aastal 1928 pimesoolika-põletikku ja seniajani pole saanud koduliana vaatamas käia. Üheksa aastat, terwelt üheksa aastat, mitte üks mõhk vähem ega rohkem, on ses saadik möödas kui mu maine koor mulda paigutati. Vaevalt olin ma tol korral oma koorest lahkunud, kui mind kohe määrati Saturnuse-raiooni tema keskmise rõnga pääle õõvahiks. Lubati ainult veel kolm päeva gaa pääl viibida, et ma naha võiksin, kuidas mu sõbrad, sugulased ja tuttavad mind matavad, ja kuulda saaksin, mis nad pärast min mu surma minust räägivad. - Arvasin alguses, et need päevad õige huvitavad võivad olla, aga võta näpust - kaunis harilikud. Võtame näiteks kas või matusetalituse. Paks õpetaja toimis seda - õigesti öelda - ei olnudki ta ise nii paks, ainult kõht oli kohutavalt suur. Astusin üsna tema juure, et ta sõnu hästi kuuleksin ja et ka ta tumaka kõhu koosseisu uurida. Et mul minu waimusilmaga analüüsi tegemine kerge oleks olnud, - ei saa just ütelda, sest orgaaniline keemia ja anatoomia olid olnud mul ikka need hellemad kohad minu taubingutes, aga ühte ainet tundsin ma päris selgesti: rasva - mis sugune rasv see oli, ei või kindlasti ütelda. Võib olla oli süäl searasv, hanerasv, kalarasv ehk ka steariin - aga si - wiimane ei võinud ta olla, sest see oli mul kindlasti meeles et steariinküünalde valmistamisel saab kõrvalainena palju glitseriini. Aga et meie õpetaja glitseriiniga ei kaubelnud ja ka netroglitseriini vabrikuid sellega ei varustanud, siis steariin ta ei olnud.

Ma ta pidas hauakõnet (muidugi õpetaja, mitte steariin) aga kõne oli minu arust mage. Kõne kokkuvõtte oleks: see noor mees oli üsna noor weel - eluraskused alles ees - võis palju lootusi tema pääle panna - aga nüüd - "Lännu", "otsan"

Naissugulased nutsid, teised vahtisid maha, mina naersin häämele pärast, et mul neid suuri lootusi enam kanda ei tarwitse. Ja enda kergust kasutades hüppasin tsiuhti õpetaja turjale. Nüüd olid need matuselised kui pihupesalt naha. Ei saa salata: enamus olid kurvad. Aga paar koolivehda kelledega seltsisid paar kooliõde, vestlesid vist mõnda lõbusat anekdooti, sest üks kooliõde turtsatas äkki. Kui mõni lähedalseisja halvaks panevalt sinnapoole vaatas, siis oli aga kooliõel juba taskurõtt suu juures ja ta ise pöörises midagi aevaštusest ja nohust. Kahju, et õpetaja süäl pool ei seisnud, oleksin vahest kuulnud, kas see anekdoot minu koh käis.....

Pidas kõnet mu koolivend hoogsalt ja hästi nagu ennemgi. Ei ütlenud midagi erilist, aga mida ütles, see tuli südamest. Häid sõpru oli mul vähe järele jäänud - vaevalt iga sõrme jaoks üks - mõtlesin - aga sina, sina oraator, sinu pühane esinesena nendegi seast minu paremaks peidla arvele.

Matusetalitus oli läbi. Haud aeti kinni; õpetaja seisis vaiksemana ja pühalikumana kui teised. Nägin tema suunurka natuke sülge ilmutavat. Imestasin, vaatasin ta peaaegu, et näha, kus ta mõtted viibivad. Nägin seajalgu, bordoo-pudelit ja naisterahva nägu. Jah, inimene jääb ikka nõrgaks surelikuks.....

Ena maksis talle vaeva eest ja ta kadus. Lenkisin ühes teistega kodu poole. Läksin meeleldi sõprade hulgas, et kuulda kasvarest mõni minu sõrme arvet tühjaks soovib jätta. Tuligi kaks tükki kreditisse kanda; üks siunas, et mina olevat talle sada marka võlgu jäänud ja lisas juure, et ma oleks võinud talle selle kas või surmatunnilgi ära maksa. Nüüd ei tihkavat enam minu ema käest küsida. Teine ütles: "Ah! mõni mees või asi - , suri ära - teistel parem elada: pummelda tema kulul enam ei saa, - otsime mõni teine....."

Kui kahju - mõtlesin - et need kõnngi päeva veel siia jäin. Aina pettumused ja pettumused.!

Neljandal päeval algasin oma lendu tulisel vankril Saturnuse poole. Kui üle maakonnaavalitsuse ees oleva platsi sõitsin, siis nägin kuidas Villu ja kaks "tudengit" ummitsat lainetava merena ette kujutades vaktastikku kredit-ühisuse-na (üksteist toetades) kursi takso poole võtsid. Jah! Nii ta on - kaabud, teklid kuklas ja trullala.....

Saabusin 10 minuti pärast Saturnuse kolmandale rõngale.. Uus ja imelik ilm! Nii imelik, et ei maksa kirjeldadagi - nii kuinii ei saa te midagi aru, kui ma seda ka teeksin. Asusin ka kohe teenistusesse. Anti üks vaimline jalgratas, millega kihutasin esiti üsna lusti pärast mööda ringi. Sõit oli tore, sest Saturnuse keskmine rõngas on sile naguraud ja nõõrõige. Pärast tüütas see sõitmine ära ning edaspidi sõitsin ainult siis, kui see harukordadel tarvilik oli.

o o o o o

Mõne aasta pärast hakkasin Maakera järele igavust tundma. Tahtsin nähe, mis on saanud sõpradest, sugulastest ja nii edasi. Kui puhkuseluba saamiseks vastavale poole pöördusin, üteldi, et enne ei saa kui 9 aastat teenitud on. "Es ole midagi tetta". Ootasin. Vähe igavavõitu oli (ka Saturnuse rõngaste õvvahtidel ei ole see tundmus-teadmata, aga läbi

ikka sai. Vahelduseks olid vaimulikud teenistused. (Kino ja teatrit Saturnusel ei ole) Saturnuse põhjanabal on tempel, mille ehitusmaterjali teie maa pääl ei tunne. (keemiline walem oleks C O 19042 J 109 OL 90143) See tempel kujutab enesest määratu laia siledate läikivate astmetega treppi, mille üllemisel otsal altar asub, kus talitus sünnib. Et sinna üles se saada, seks tuleb vaimulikuks protsessijooniks aegamööda üles kõndida. Meeleelu on siis sarnane - kui vahest mäletate - kord-aastate eest Helene koolitrepist allaliikumisel, õige mini allatoetamisel, sest Helenet toetasid kummaltki poolt üks kooliõde. Nende kolme taga kõndisid siis koolivelled. "Sassimoodu" läi takti ja kurblikult ümiseti ning vilistati tuntud matuse viise. ; üks protsessiooni liikmetest pani ette laulda seda laulu: Oh Helene, Sinu valu ja Sinu raske kannatus, see saadab meile elu ja en me rõõmustus jne." Aga vahapääl oli protsessioon garderoobi ukseni jõudnud. Seal läks read segamini ja algas tavaline rügement, nii et seekena lauljäl seda korda repertuaarist välja. - Saturnuse templi trepil kõnnivad samuti kolm auväärsemat vaimu ees, ainult k keemikud on kõik need liikmed terved - ei ole midagi välja väänatud - ja taga kõnnime meie - öövahid ja teised tähtsama ametnikud.

Saturnusel on ka muid ajaviiteid, aga neid ei maksa kirjeldada, sest maa pääl ei saada enne surma neist veel aru.

Ja möödusid viimaks 9 aastat. Lõpp oli täna lõunal. Maadusin juba veerand tunni pärast Maskerale - ja just Tartu linna politsei platsile. Mu tuline tanker läi ühe kooliõde jalgrattalt maha, - ta vaeneke õppis sõitma ja väänas parajas ti teater "Imperiali" tuleasemel kandilist 8 sat kui korraga vaikse ilmaga järsk "tunlepuhang" tuli ja kukkuma sundis. Vaatan lihakuuri kuuride poole ja ekskae: - ei olegi enam lihakuure ega lihunikke näha. Selleasemel näen määratu suurt kauplust. Kaupluse-silt algab politseiplatsi poolt küljest ja jätkub ümbernurga allie poole edasi. Praegu paistab silma ainult politseiplatsipoolne kül. Loen: "Talurahva", ahah - arvan - "kauplus" järgneb siis ümbernurga ulataval osal. Siis loen: "Bernhard". ehoo! kas kaupluse omanik mitte minu endi ne koolivend ei ole? Ja, õige, sääl ta ise ilmubki uksele; kakskätt püksitaskus (muidugi mitte ühes taskus, vaid üks ühes ja teine teises taskus. Vaatab teine õige muheledes maa ilma. Ja kõht - juba päris kenakene ees. Aga mis sellest; tubli kõht on ju inimese heaolu (ehk ka heaolu) tundemärk.

Ja -- ja ! Või Põnnu on kaupmeheks hakanud. Küll on aga ka-
vel poiss! Kus koha otsis välja; talurahva kauplus ja kohe
turu ääres, no kas on veel paremat paika vaja? Vaatan õige
nillega ta kaupleb. Ukse mõlemad pooled kirja täis: soovi-
tame võistlemata odavate hindadega suhkrut, pipart, siiru-
pit, vankrimääret, kompfekke, sinepit, loomadele nisuklii-
sid, lupja, sementi, appelsine, türgiube, rukki jahu, põlev-
kivi, limonaadi, petrooleumi, modu, bensini, kondi- ja nisu
jahu, Tšiile salpeetrit, rukki- ja nisuleiba, superfosfa-
ti ning värskeid saiu.

Naeran nii, et kõht vabiseb, või limonaadi ja petroo-
leumi, superfosfaati ning värskeid saiu... Küll on aga nel-
jantina! Vaat' kus on alles reklaam! Kui nii palju naljaiga
natukese maa pealt saab, siis saab mul järgmisel 9 aastal
Saturnuse rõngal kogu aeg selle peale mõteldes naerda. Astun
kõigelõbusamas tujus ümber nurga. Korraga vihti käskjalg
Saturnuselt minu ees. Ja räägib, et Saturnuselt on templi
ülempresster järsku Jupiterile komandeeritud ning mina pi-
davat kohe tema kohusetäitjaks sõitma. Mis sääl teha! Vilis-
tasin oma tulise vankri kohale ning sõitsin tagasi.....

Ja need read ongi templitrepi ülevalt lugedes kolman-
dal astmel kirjutatud. Kui templiülem tagasi tuleb, siis
soidan tingimata Maakerale puhkust edasi pidama. Seniks nä-
gemiseni. Aastal 1937. N e m o .

A. Z i r k .

S E T U P Ü H A P Ä E V A K O O L .

Katkend pikemast reisikirjeldusest "RATSUTADES
LÄBI LÕUNA ELSTI "

Kohalikul rahval on omapäraseid meelelahutused olemas:
1) Lõõtsapill, 2) Koduhoitmine, 3) Pühapäeva kool. Lõõtsa-
pilli saatel taantsitakse kõige rohkem kasatsokki, mida
isegi wiieaastased jõppaiked küllalt osavalt taantsivad.
"Koduhoitmine" seisab selles, et kui kuskil peres noore-
matel vanemad kodus ära on läinud, siis noored mehed pilli
kaasa võtavad, pudel tasku ja kostile lähuvad. Tihtilugu lõ-
pevad sarnased peod weriselt omavaheliste arwete õiendamis-
tega. naaberküla poistega. Ka tööjaotus ei puudu: üks lõõ-

tuigerdama, teine tallab maha. Et asitõendused hiljuti koh-
tuliku Arstiteaduse Instituudi poolt väljapanduna värskelt
meeles, sellepärast keeldusin kutse peäle kategooriliselt.
Pühapiewa kool on määratud täiskasvanutele kirjaoskamatus
likvideerimiseks, kust osa võtavad ka noored, kes mingisu-
gustel põhjustel koolist puuduvad. Riietusin setuna ja lük-
sin inkegite à la Jakob Kannistik +) Matsuri külast kooli.
Omapärane ümbruskond. "Rattnina" waägusel väikeses toas istu-
sid habemikud, noormehed, setu neiud rahvariietes ning "tsu-
rad" segamini. Brünnett "oppaja" askeldas nende keskel. Aabitaa
ja kaustikud igal käes. Meie olla võbrast külast, meile ei
antud. Viimaks ikka kaustik anti ja kirjutati nimi peäle. Mä-
lestuseks kirjutan käesoleva töö sisse. Oppaja andis esmalt
rekkenduse ülesandeid ja pärast diktaati. Igat ülesannet ja
lauset saatsid imelikud vahelhüüded. Näiteks ülesanne: "Met-
sas oli 300 lammast ja 60 talle. Palju lambaid oli metsas?"
Vastus: "300 lammast ja 60 einast!" Diktaat oli "Seto-Luge-
mik II st Laisk poeb ahju peäle. "Sa ellid ennist sääli!" Lais-
kadele täiad loodud. Naaber sõnab teisele: "Las' ma kae perrä
kas sul on näid!" jne... Tõmbiotsaga pliiatsiga katsusin
tähti teha. Kohe setud õpetama: "Sõkke, võta tõne ots!" Murd-
sin setu keelt nii palju, kui oskasin ja näitasin toki otsa-
ga "S" tähe peäle: "Mis täht tu vigurine um?" Oli märgatud
salli alt sõjaväe-mundrit. Pereema ütelnud: "Ole ta ne ei
setopeiss!" Varssi läks sosin preilini ja tunnil oli ka kõpp.
Pärast arutatud iseekeskis "Oles me tiidnu, et ta meile seda-
viisi tekk, me oles palto maha tõmmanu!" Paar tundi sai ki-
gistatud, ilma et salli ehk palitut soojas toas oleks võtnud,
kuid ei lähe nii kergesti meelest täübid, mis sääli nähtad.
Meeles on pika punase habemega laps (50-60 a.) nina peaaegu
puudutas kaustikut, kui tähti õppis tegema. Noored elurõõm-
sad setu "Tsurad", kellede diktaadid palju paremad kui isadel.
Setu noormehed, kael rõngas, vaatasid, mis naaber tegi. Me-
helemineja setupreili, kelle diktaadist "oppaja" midagi aru
ei saanud ja ümberkirjutamiseks tagasi andis. Isa, kes tunni
ajal "samagonist vingu" tegema hakkas ja poeg eksperdina
esines: "Las ma nuhuta, kas kõlbas!" Kaks vanameest, kes tun-
niajal üksteisele käed juustesse lõid, mille peäle "oppaja"
midagi ei mõistnud öelda, vaid ainult tükk aega tähelepane-
likult vaatas: "Mis sa isadele ikka teed!?"

+) Sarnase nimega isik oli tõepoolest olemas ja teejuhi sugu-
lane 2-3 klm. Matsurist eemal.

PÄELE tunni jagati raamatuid lugemiseks tingimusega
et järgmine kord igaks eskaks oma nime kirjutada, sest
raamat antakse välja ainult allkirja vastu.

Märts 1927.

S Ü N I P Ä E V A L I N E .

Laul nooruse lollest unistustest.

Oi lõbus oli lapsena;
väikesena päikesena
isale ja emale,
temale
ja kõigile
vaid rõõmus, ihaldet ning paikene.
Musurallike,
saia pullike,
tummargune ja rõõsk.-
Elu - ilu näis siis ainum rõõsk.

Elas siis hingen vaid tasa üks iha
olla suur, kanda tugevat keha,
et kõike, mis närb ja mullane,
võiks muuta ning elu saaks kullane.
Aated kui merepaisud
loodi õilsed ning unistusrohked;
kaduma pidid siis viletsusehked.
Ilm pidi saama nii helge ja armas
nagu suur teraküllane panna.
Näng selle looks käsi, mis oma ja karmas:
"Oo, mina teen, mina tegin!"
millen vast kõigele vaevale pärg;
ainult kui tuleks aeg, kätte saaks järg.
Muiduks vast mõtted, nad eksivad segun
kuhu elugi sipleb
väetina kannana hüleleb
kaese mõõtmatud leegin.-

Tulid ajad, uued rajad
tallata kui said;
unistused - helged kajad
lapsepõlvest jäid.

Kui peksetud poni selg tõmbus siis kerra,
suruti pehmesse sülle pää.
Raev mõttetu näis, ning meelengi võõra
vast talle tabada võis.
Kõik aated kui unistuslaevad
hukkas elutorn.
Asjatud mõttevaevad;
ilust jäi värvitu vorm.
Kõigi käidavi ra'ale
õilis sai tallatud teil;
toetuda õeluste na'ale
õigem näis väsinuil.-

Nii noorus, sa tõsimeelne
sulu silmad ja ela siis.
Vaatle, kuis surmaleelne
ilu näib juhmuse juos.
- Ühel pool mõttetu aatenälg
surmab värske vere,
teisel end sünge ajajalg
laiaks on vajutand kere.-
Aga me tõsine elu
igale lihtne näib lelu,
kuhu kui needuskelu
meid surund moru olekelu
neeld
ja eluvõtu keeld.-
Nii noorus, sa avameelne
sulu silmad ja ela siis
kummi kord rahumeelne
pärib su vaikne hiis.

Paast 1927. M i k k l i s o o .

"VANEMUINE" JA MEIE "

Nähtus, mis praegu Tartu publiku ja ajakirjanduse põ-
nevemaks kõneaineks, on "Vanemuise" teater. Kaalutakse, etsi-
takse, kuis päästa meie ülikooli linna kultuuritemplit -
"Vanemuised", mis teatavasti hinge vaakumas, kuna ju temale
teiselt poolt koguni lõppu ennustatakse. Ei ole siis üles-
anne ka siin selle üle mõni rida vedada, sest ei ole meile,
õpilastele, tähtsusetu "Vanemuise" olemasolu. Eriti just me
ie, ühes kogu Tartu suurearwulise õpilasperega peaksime

kahetsama, kui selle vana mängu- ja laulujumala nimelise hoone ukсед suletakse.

Salgamatu tõde on teatri arendavad jakasvatavad mõjud õpilastele, iseäranis just keskkooli õpilastele, et neid kui tulevasti intelligenti liikmeid näitekunsti teadmistega täiendada, mida keskkooli kavas ette ei nähta. Eelnimetatud tõendab ka asjaolu, et meie õpetajadki, meile igal vähegi võimalisel korral vastu püüavad tulla ja oma lahketa luba "Wanemuisesse" minemiseks ei keela. Ent kurjasti ei tohiks me seda lahkust tarvitada! Ei tohi mitte ette tulla juhust, kus loa saamisel selle asemel, et "Wanemuisesse" minna kuhugi aguli maskeraadile lähme. Ma ei taha sellega mitte maskeraade maha teha, sest on ka neil oma terwendav mõju inimese koormatud ajude pääle. Nad sunnivad hetkekski unustama sütitava muusika, lõbusa tantsu ja kirju fantastilise ümbrusega halli igapäevsust, andes puhkust närvidele. Ent kas seda suudab, mitte just hää kuulsusega, kuid viimasel ajal laialt eelistatud eeslinna maskeraad, on rohkem kui küsitav.

Kuid maskeraadi kõiki positiivsusi saab ka "Wanemuisest" küsimusele, kes meist ei ole "Wanemuises" käinud?, ei ole vist küll kellelgi tarvidust wastata "mina". Samuti leidub vähe neid meie hulgast, kes ei ole mööduva hooaja populaarsemat, läbilõõnumat tükki H. Raudsepa komöödiat "Ameerika Kristus" vaatamas käinud. Arvan, et praegu veel on paljudel meeles hästi õnnestanud "Am. Kr." tüübid, mis vast täielikumalt õlid esitatud kui neid autor oskas ette kujutada ja seda olevat ta isegi osalt tunnistanud. Paris võistlus tekkis klassis pärast "AM. KR." ühiselt vaatamas käimist, säält omandatud lõõklauseste tarvitamises, kuna mõtteavaldused igal vahetunnil, kahe nädala kestel, igapäevasust karrikeerivate tüüpide üle jatkusid.

Üldiselt näib küll meie õpilaste sümpaatia operettidele kalduvat, mis iseenesest nii väärtusetud ei olegi, kuigi neid draamadega ühele kunstiredelile ei saa asetada. Ja seda sellepärast, et operetil ei ole kunstiküpsset sisu. Ent tal on midagi muud. Operett loob tuju. Ta on kergesti seeditav, kerge muusikaga, liikuv, lõbusa ja huumoririkka sündmustikuga; ja lõpuks paar tilka armastust veel sinna juure ning meie oleme rahuldatud. Lähme koju rahuldustundega ja vilistame omaette mõnda meelega viisi.

Pilku mööduva hooaja lavastustele heites peab mainima, et neid rohkesti oli. Kui juure võtta veel eelmisel hooajal lavastatud ja käseleval ettekantud tükke, tõuseb ettekanne arw wast kõrgemale kui kunagi enne. Kolme muusikadraama, ooperite "Trubaduuri", "Tsaar ja puusepa" ja "Madame Butterfly" kõrval oli hea kogu ka sõnadraamasid. Neist oelksid paremad: Schilleri kurbmäng "Messiina pruut", komöödiad: W. Shakespeari'i "Veneetsia kaupmehes" ja Hugé Raudsepa "Ameerika Kristus", melodraama "Lõpp hää, kõik hää", rõõmus müsteerium "Kaenanimaal" ja lõpuks hooaja suursaavutus Ibseni draamaatiline poeem "Peer Gynt". Uldse on "Wanemuise" viimasel ajal traditsiooniks hooaja lõpuks ühe suursaavutusega oma tööd kroonida. Minevaasta oli sellaks "Jörgeni Püha", kuna selleaastaseks "Peer Gynt" tingimata osutub. Kaoperette on olnud tükki kuus: ja nimelt "Kevadfee", "Orloff", "Metsaülema tütar", "Tütarlaps saapapoest", "Dolly" ja vast esietendusel olnud "Oh see Paul". Neist on suurema menu esaliseks saanud: "Kevadfee", "Orloff" ja "Dolly" ja seda rohkel arwal ka meie õpilaste poolt.

Oleme nii mõndagi eel nimetatuid vaatamas käinud ja omame, nagu kunagi teatri publiku liikmed, oma lemmikuidki näitlejate hulgast. Naispere otse jumaldab härrasid Väsmanni ja Savi, esimest iseäranis operett "Kevadfees". Sellesas tu näib poiste sümpaatia rohkem pruude Eily Pöder-Rehu, Nanderi ja, kes asja nii intiimselt ei võta, Liina Reimanni ja härrade Põlde, Türgi ja Põdra poole kalduvad. Iseäranis viimane oma laia, maheda ja sulava häälega on peaaegu kõigis esinemistes näidanud, et ta hra Türgi kõrval kandvamaks näitlejaks, "Wanemuise" laval praegu on.

Hra Türk, kes oma temperamentlikkude lavastuste kõrval ka kaasa mängib, on häid tüüpe loonud "Messiina pruudis" don Manneli "Ameerika Kristuses" õpetaja, "Sinjoor Formicas Salwater Rosa ning hiilgeosa Peer Gynt'i, kus tal sama palj teksti üksi tuli rääkida kui teistel tegelasil ühtekokku. Peab ütleva, et "Peer Gynt'i" lavale toomine, millega isegi "Estoonia" seni hakkama pole saanud suurel määral just Türgi isiklikule energiale ja tahtejõule tänu võlgneb.

Kurbmängus "Toska" sinjoora Toska osas paneb pr. L. Reimanni hingeline mäng otse imestama näitleja võimiste üle ja aaga võib seda osa ta paremaks mänguke nimetada. Reimanni teisteks suuremateks kujudeks oli hooaja lavastustes "Messiina pruudis" donna Isabella ja M. Mölleri "Veroonikast" halastajaõda Veroonika. Kuna Reimanni viimane hooaja

suurem osa Solveijg "Peer Gyntist" vast alul nooremad ja
üldse kogult väiksemad kuju oleks oleks nõudnud. Hra Kull
"Tosca" Rooma prefekti osas sündis kui rusikas Koelamehe
silma auku, kõik häa melodraamas puutõelise Renni osas.
Hra Pöder O.Lutsu draamas "Harald tegutseb" Jakobsoni osas
"Lõpp-hää, kõik hää" puusepa Petrani ja müsteeriumist "Kaa-
naamaal" Juuda osas oli nagi ikka wastuwõetav ja üldiselt
meeldiv.

Lõpuks peab veel nimetama hr. Vaino't, kes eriti vii-
masel tunnustamist on leidnud oma kujude rikkuse ja rohku-
sega. Otse tormilikku kiidu ja waimustuse avaldust kutsus
ta wälja H. Raudsepa "Kikerpilli Linnapeades" Ollismaa
osas; siis operettides "Tütariaps saapapoes" ja "Dollys".
Viimases oli ta iseäranis huvitav lapsiku Emerich von
Ziegebarti osas, kes elumeheks tahtis õppida ja ikka kahet-
ses, et tal see juures mamma abiks ei ole.

Elust näitelaval ja kulisside taga teinekord.

Mai, 1927.

E. H ü t t e r .

+
+ +

Kuskil eemal haugub peni-
kes on ilmas veel mu veli?
Meid oli ükskord kokku kuus,
isa vana, naine uus.

Koon on maas ja miskit nuusib,
õhtu tänavatel luusib -
sorib siin-sääli pori, prahti,
otsib elu lambil tahti!-

Pole miskit enam teha
kõigi silmis pilge näha -
waated ette, waata tahta,
kus ma jätsin vana maha?

Geeniused rämps siin ilmas
surma tukil lõõknõel winnas...
Wähe wäärtust kõikja silmas.
ole mats wõi ela linnas - .

Nõnda mõõda lenuvad ajad
järel jäävad kannud, kajad?
Nagu ilm, mis väljas sajab -
hingelgi on pisar-rajad.
E. Piitsaaras.

PORTREESID "VIDEVIKUST".

S. P r o f e s s o r " R e s p e k t i v e " .

Esimest korda õppisime teda tänavu tundma, sest varem
malt ei olnud meil tegemist sarnaste olevustega nagu egipt-
lastega, kreeklastega ka roomlastega ja nagu professorihär-
ra ise ütleks sel puhul veel juure "respektive, üldse vana-
de rahvastega."

Esimesel kohtamisel tunnis pani kõiki naerma ja saab se-
da ka tulevikus tegema, sest miimika on tal suurepärase ja
sõnastus~~t~~ ka erikummaline.

Kui pöörab teie poole, siis tuleb kuuldavale sõna
"m'ärrad". See tähendab lihtsalt - mu härrad, "M'ärrad". Ta
en, minu nähes, esimene inimene, kes ignoreerib seeläbi daa-
me; ei kuule temalt kunagi pööramist õrnema soo poole "mu
daamid", vaid olgugi, et klass koosneb vahest pääasjalikult
Eeva tütreist, ristitakse nad ikka "m'ärradeks".

Aukartustäratav kõnes esinevate "respektive-de" poolest,
millest esialgu aru ei saadud, millega aga nüüd on juba har-
jutud, kuna käsitatavas aines, respektive, ajalooos peab nõn-
da vist olema, et seal päätegurina esinevad:

kas roomlased, respektive, praegused itaäallased,
või germaanlased, respektive, sakslased,
ehk sakslased, respektive, parunid.-

Keegi teine ei julgeks mitte nii laialt näiteid tuua
"respektiividega", sest läbikukkumine võib väga halle olla:
nii näiteks nagh siis kui üks meie kaasvõitlejast oli üli-
vaimustatud vanade eestlaste sõjalikkusest ja nende sõjariis-
tust nagu a m b u s t, vast ka. t o m e h a v k i s t. jne...
ning kui korraga sõnas iseteadvalt, et esiisadel oli maalini-
nu mitu ja mitu tükk, respektive, nii umbes kakasada.

Kuid ega ta asjata pole m a g i s t e r h i s t o r i
a t, millestannavad tunnistust tema tublid prillid ja pää:
"orienteerub kindlalt aastaarves ja teie ränga eksimise pu-
hul rahustab ta teid päänoogatamisega: "Hää küll! Istuge.
Seda peaksite nüüd ikkagi teadma!"

Isa mõtled, mis hääl ta nüüd on, aga et palutakse lah-
kelt istuda, siis võetad istet kah.

On väga viisakas. Tuleb teie juure ja kuigi teab, et
olete "tume nagu tõkati pudel" respektiive loll nagu nui,
ütleb ikkagi naeratusega: "Vast ütlete teie mulle! Vast ole-
te nii lahke! Kui tõhin teid paluda?"

Ja kuidas sa, hing-inimene, ütled nüüd "ei" nii meeli-
tavale palvele? Saad aru viisakusest, kergited end mugavalt
kehalt ja vastad, "oled nii lahke".

Kui aga sinu ümiskamine on liigam/segane, või häälkud ei
tule üldse kurgust, siis küsitakse lahkel: "Kas on see sis-
sejuhatatus või vastuse aisu?"

Nüüd katsu kas või kraksuda, muidu küsib ta ka edasi:
"Kas on see põhimõttelik vaikimine?"

"Vaikimine on kuld", olla sarnastel puhkudel vanad eest-
lased õelnud, aga nende järeltulijad XX sajandil on nähtavas-
ti seda unustanud ehk keegi ei julge lihtsalt sellele profes-
soriõhrra tähelepanu juhtida.,

"Traurig, aber wahr", respektiive, "kurb, aga tõsi!"
Ei salli õpilaste omavahelist kauplemist tunni ajal, krimp-
sutab näguja küsib: "Kas olete juba lõpetanud?" kui aga näeb
et tõesti lõpetatakse, ehkab rahuldustundega päale: "O, ja-
aa-aaa! Nii,....." ja jutulõng veolab edasi.

- Y.-

K A N G E L A S T E E .

SÄäl, kus Põhjela lainete laul
Kaljula piirisid rajab
ja Düüna emi tumedaid vooge
meresse heidab:
Nad mehisel mõõdul
säl verisel tööil
langesid võidul
ilmuva õiguse eel.
Kui Kangelased,
nad võideldes surid.
Nad olid me omad
ja me ühisele ideele truuks nad jäid,
Puhake nüüd, warisenud vennad
magusat und,
Kalevi kallimad pojad,
kes kodule ehwerd'sid end.

A. Ivan.

H A N S R Ä N G E L'ile

Alles kevad, veel rinnas oli noorus;
hetkel, mil avasid õitsele lilled.
Alles tõusis Sul võidule lootus,
kui juha ju päikese katsivad pilved.

Sa olid valgus meil helkimas eel,
mis kutsus ja juhtis meid teel;
vaevalt ise sul vaevadest vabanes meel,
kuid juba sääl surmale kulgus keel.
Sa olid meil õpetaja, sõber ja isa,
kes avasid me vaate vanasse maailma
ning andsid me otsivale hingele lisa,
mis julgust annab vaevadele vaadata silma.
Nagu meteor sa ilmusid kesköö taeva
kallates meid valguse värvide kullas
ja kadusid, jättes saatuse juhtida me laeva,
et puhata vaevadest Sakala mulias.

Puhka rahus! Sinu hauda katku
kergelt muld, mida oled armastanud;
ärgu mälestused Sinust meiltki kustku;
jäagu Sa, nagu oled õpetanud.

A. I v a n .

0000

K e v a d h ü m n .

Päike suudleb tarduna maad...
Kuidas võid, kuidas saad
olla tuim?
Päike suudleb, nutab maa;
nutad sa, nutan ma,
õnnest suur.
Pisaratate kullas pind
suudleb sind, suudleb mind;
naerab rõõm -päikse silme hõõgav kuld
valdab meid, süütab tuld;
leegib lõõm.
Põleb taiv ja tardub maa,
põled sa, põleb ka
miski mus.
Päike suudleb sind ja mind,
mina sind, sina mind -
tuikav him.-

aprill 5. A l i k .

Jdu päädirektor.

IVANOVO-BOLOTO.

järg IV.

K. Sass.

Oi lohutus - miks seegi kulund komme:
miks mitte tappa - Sind on tapetud.
Veel täna ori - inimene homme;
saab orjaks Sinu isand aheldud -
uus peremees siis sammub üle nõmme!
Kas see on siht, mis ette rajatud?
Ei - absoluutne vabadus on aare.
Miks Vabaduse ainult kodumaale

me toome, Inimese orjastame?
Kas selleks antud elumõiste on,
et jumaldada maad ja rahva juhte
nii kavalaid ja anda rahva õnn
vaid jumaldatud uue isandale?
Ei - igal olekusel oigu õnn!
Kaob keiser - erakonna diktatuur
on Inimese orjastaja suar.

Ent korraga näeh karja pussimehi
just liginemas haigemaja pool';
Ei ükski lill mu kadunud hauda ehi,
vaid ainuke, kes näeb, on vinguv kuul;
ent kasvab arv vaid läbilastud kehi.
Ka mindki varjab Igaviku hool.
E i surres taha olla lauaks märgi,
vaid võtsin klaasi kaasaskantud murki.

All sügavust veel nägin trepi astmelt
ning ukse vahel haigutas ju täak.
Siis mürgi võim mind haaras kaunis raskelt,
all kainla murdus avitaja kark,
ja vajusin... ei tea siiski kuhu,
ent ligemale Selle Suurele,
kes kannab Jumaluse nime -
kas kujul inimese, loodusime....

järgneb.

Experimentide eha katsujärestest hooajal.

Kraanika: "Videvismi" sillastavad paljud noored tulevassüüretajad ja annavad proovitud. —

Videviline: "Oh, kui rasked on mu päevad,"
"Seda kõik mu vennad näevad,"
"Mind kui mit' vaadati,"
"Igaast kardist katutari!"

